

Список використаної літератури:

1. Воротнікова І.П. Дистанційне та змішане навчання в школі. *Путівник*. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2020. 48 с.
2. Гетманська М. Пізнавальна активність як один із чинників навчання дітей. *Психолог*. 2011. №7. 110с.
3. Кухаренко В.М., Березенська С.М., Бугайчук К.Л. *Теорія та практика змішаного навчання*. Харків: Міськдрук, НТУ ХПІ, 2016. 284 с.
4. Мізюк В. А. Змішане навчання як проблема сучасного освітнього простору. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. 2019. Вип. 41. 44с. URL : <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/20356.pdf> (дата звернення: 15.08.2020).
5. Скворцова С., Онопрієнко О. Упровадження нового змісту початкової освіти: коментар до навчальної програми з математики. *Початкова школа* 2015. № 8. С. 6-13.

Кришталь Наталія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта
Житомирський державний університет імені Івана Франка;

Дубасенюк Олександра,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧИХ ІДЕЙ О.А. ЗАХАРЕНКА В
НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

Актуальність проблеми. Відповідно до програми Нової української школи реалізація ідей О. Захаренка є важливим актуальним питанням. Виховання нового покоління громадян, особистостей здатних до самореалізації й саморозвитку сприятиме створенню підґрунтя для підготовки конкурентоспроможних фахівців. Тільки творчі професійно

підготовлені фахівці спроможні розвивати сучасний економічний, соціальний, педагогічний і культурний простір та адаптуватися до складних соціально-історичних умов. Відтак, реалізація концепції творчих ідей О. Захаренка у сучасній школі – це одне із важливих завдань освіти, а отже обраний предмет дослідження є актуальним.

О. Захаренко зробив значний внесок у розвиток педагогіки як науки ХХ – початку ХХІ століття в Україні як видатний громадський діяч, педагог, науковець, один із найбільш відомих академіків-засновників Академії педагогічних наук України, і водночас директор сільської школи села Сахнівка Черкаської області, Корсунь-Шевченківського району, яка ще за життя великого науковця й педагога отримала назву “Авторська Олександра Антоновича Захаренка середня загальноосвітня школа с. Сахнівка” та відповідний статус [1, с. 238].

Концепція авторської школи О. Захаренка побудована на значній кількості тривалих щорічних ідей-проектів, що об'єднують не лише учнів а й педагогів та батьків у спільній роботі з метою реалізації того чи того проекту. Партнерська взаємодія дала змогу стабільно підвищувати результати у навчанні та вихованні учнів, допомогла створити невідому на той час для сільської школи інфраструктуру для здійснення освітньо-виховного процесу [3, с. 4]. Головним завданням, яке було успішно реалізоване, автор концепції вбачав у панування атмосфери єдності та творчості у дитячому та педагогічному колективах.

Сучасна педагогіка наголошує на необхідності створення сприятливого соціокультурного середовища як одного із домінантних елементів освітньої системи. У всіх відомих сахнівських проєктах творчими співавторами виступали школярі. При цьому цінувалося кожне слово, кожна пропозиція учня.

Систему виховання О. Захаренка трактують і як «педагогіку конкретної дії». У здійсненні відомих сахнівських проєктів-мрій простежуємо такий послідовно-логічний алгоритм:

- 1) народження задуму-ідеї;
- 2) апробація ідеї в педагогічному та учнівському колективах;
- 3) створення робочого плану;
- 4) «мрію здійснюємо власними руками» [4, с.11].

О. Захаренко став одним із засновників педагогіки співробітництва – новітнього напрямку в українській педагогіці, який виник у 80-х роках минулого століття **як протест проти класичної системи навчання й виховання, що викликала значну полеміку в колах педагогів.** Педагогіка співробітництва – «це система форм, методів і прийомів у навчально-виховному процесі, які спираються на принципи гуманізму і творчого підходу до розвитку особистості – дитини» [9, с. 5]. Такий підхід був характерний для педагогічної діяльності О. Захаренка. Спільно з іншими педагогами-новаторами, він розробив, обґрунтував і впровадив практику ідеї:

- творчої взаємодії вчителя й учнів;
- навчання без примусу;
- досягнення конкретної мети;
- індивідуального та колективного підходів до діяльності суб'єктів освіти;
- творче самоврядування;
- особистісного підходу до виховання;
- співпраці вчителів з батьками, батьківським комітетом тощо [10, с. 545].

Зауважимо, що Олександр Захаренко є одним із найбільш яскравих педагогів-новаторів, який здійснював упровадження інноваційних ідей в освітній процес. Його концепція авторської школи містить такі етапи:

- спрямування освітнього процесу на вдосконалення знань учнів та отримання необхідної та цікавої інформації за допомогою вчителя;
- постійна турбота про здоров'я дітей, про їх фізичні показники;
- залучення учнів до історично-культурних надбань, вивчати традиції та звичаї народу;
- виховання в учнів патріотичних почуттів поваги до однокласників, родину, односельчан, Батьківщину тощо;
- включення обов'язкового предмету у школі такого як «Материнство» чи «Материнська школа» та створення курсів для тих, хто планує стати батьками;
- головною вимогою школи має бути отримання якісних та системних знань учнів, їх участь в олімпіадах, МАН, конкурсах на рівні

школи, району, області, України;

- випускники сільської школи за рівнем знань мають отримувати знання на рівні учнів престижних міських шкіл;

- головним завданням авторської школи є завдання навчити школярів бачити красу світу та берегти її [5, с .2].

Реформа Нової української школи вимагає від учителів створення сприятливого клімату в освітньому середовищі шляхом упровадження в навчально-виховний процес інновацій з метою формування в учнів таких ключових компетентностей:

- спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність;
- основні компетентності у природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентності;
- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя [6, с. 11-12].

За думкою В. Мелешко, базуючись на досвіді Сахнівської школи, важливим, на думку О. Захаренка й сучасного педагога є гармонійне поєднання інновацій та традицій підходів у навчанні й вихованні наступного покоління. За переконаннями вченої базовим досвідом діяльності школи є традиції, а власне досвід є формувальним механізмом того нового, яка взаємодіє з вже існуючими традиціями [8, с. 62].

О. Кравчук зазначає у своїй праці те, що завданням учителя має бути не лише спрямування учня до чіткої мети, але й створення комфортних умов для співпраці, за яких дитина зможе розкривати й розвивати власний потенціал як особистість. За словами дослідниці педагог є головним виконавцем, тобто особою, яка розвиває нові ідеї у педагогіці, здійснює апробацію інноваційних підходів до навчально-виховного процесу [7, с. 79-88].

Цікавою є також думка, що чітко визначає показники рівня творчого ставлення вчителя до праці:

- творчими особистостями є вчителі, насамперед, ініціативні та активні, котрі здатні визначити проблеми і розв'язувати їх самостійно, репрезентуючи власні ідеї та демонструючи нетипові рішення;

- учителі, які використовують ідеї інших, але творчо самостійно інтерпретують їх в аспекті методики, здійснюючи таким чином перенесення чужого досвіду в умови, максимально наближені до власної педагогічної діяльності;

- учителі, які лише вдають, що творчо діють за зразком у межах визначених правил, вони творять лише на відкритих уроках. Причина полягає у значній амбіційності і відсутності творчих якостей у вчителя;

- учителі, так звані копіювальники чужого досвіду, без жодних змін;

- вчителі-формалісти, які формально виконують вимоги до діяльності, не піклуючись про суть і результат роботи [2, с.36].

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що ідеї новаторства О. Захаренка знаходять своє відображення у положеннях концепції Нової української школи. Провідні ідеї видатного педагога такі як партнерство, інновації, дитиноцентризм стали базовими положеннями у НУШ. Домінантну роль у розкритті індивідуального потенціалу учня, розвитку його якостей, здібностей та можливостей О. Захаренко надає вчителю, який постійно прагне до втілення нових ідей в організації освітньо-виховного процесу. Саме такі вимоги висувуються до сучасного вчителя Нової української школи.

Список використаної літератури:

1. Академік із Сахнівки [Текст]: [збірка]. АПН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. 438 с.

2. Гнезділова К. Ідея новаторства у педагогічній спадщині О.А. Захаренка та її реалізація в умовах нової української школи. *Науково-практичні студії*. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. С. 34-39.

3. Захаренко С. О. Проблеми родинного виховання у творчій спадщині О. А. Захаренка : автореф. дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.01. Київ, 2008. 24 с.

4. Захаренко О. Слово до нащадків. К.: СПД Богданова А.М., 2006. 216

с.

5. Концепція авторської школи. *Дівочі гори*. 2003. Трав. С. 2.

6. Концепція «Нової української школи». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

7. Кравчук О.В. Новаторський рух в Україні (20-ті – 30-ті роки ХХ століття) : [монографія]. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 386 с.

8. Мелешко В.В. Узаємодія традиційного та інноваційного в педагогічній спадщині О.А. Захаренка. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, 2016, С. 61-65.

9. Мокляк В. Педагогічний талант та взірцева практична діяльність О.А.Захаренка. *Педагогічні науки*. 2014. № 60. С.1-7.

10. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для вузів : у 2-х кн. Кн. 2. ХХ століття. К. : Либідь, 2005. С. 544-548.

Кузьменко Наталія,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Дубасенюк Олександра

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Актуальність проблеми. У сучасному світі інклюзивна освіта постає одним із найважливіших складників демократичного суспільства, в якому всі громадяни ставляться один до одного з повагою та